

EUROPARÅDETS FÖRSTA ASSEMBLÉ

Av direktör KARL WISTRAND

EUROPARÅDETS första möte är nu avslutat och världspressen summerar redan ihop resultaten. De kunna bedömas olika allt efter de förväntningar som ställts på rådet och dess tillkomst; de som i kiliastisk yra trott att nya himlar och ny jord skulle uppstå i och med sammanträdet med en europeisk församling ha givetvis blivit besvikna. Detta kunde dock envar ojävig betraktare säga på förhand; det är ej genom resolutioner, som politiken föres in på nya linjer, det är genom det långsamma men målmedvetna arbetet.

Har Europarådets första sammanträde varit av sådan art, att det kunnat bilda utgångspunkten för ett sådant arbete? Många skeptiker, särskilt talrika bland dem, som tidigare gjort sig föga underrättade om det arbete, som föregått Europarådets tillkomst, och om den djupgående opinionsbildning till förmån för ett europeiskt samarbete, som förefinnes på kontinenten, hade i den rådgivande assembléens förhandlingar väntat sig huvudsakligen utflöden av latinsk eloquens med diffus syftning, välment idealism, okunnighet om svårigheterna och föga begrepp om praktiska ting. Dessa hava sett sina cirklar ännu mera rubbade. Den negativa tvärsäkerhet, som gjort sig bredast i periferien, har minskat ju mera man närmat sig centrum. Vid Strassburgsmötets slut var det en allmän uppfattning, att viljan att giva efter på nationella synpunkter till förmån för ett samarbete visat sig långt säkrare och långt fastare rotad än vad till och med Europatankens varmaste förkämpar väntat att den skulle vara. Strassburgassembléens första ordinarie session präglades av målmedveten vilja att nå resultat.

Det ligger i öppen dag att dessa resultat denna gång måst komma till uttryck i uppdragandet av riktlinjer för den fortsatta verksamheten. Den uppgiften har församlingen löst på ett målmedvetet sätt.

I första hand gällde det att för denna form av parlament, utan föregångare och därför utan traditioner, finna fasta former och regler för själva arbetsordningen. Presidenten Spaaks fasta, på en gång både konsekventa och autoritära ledning var utan någon fråga utslagsgivande. Man tänker icke utan oro på hur utvecklingen på denna väsentliga punkt skulle ha tett sig, om presidentskapet kommit att vila i händerna på en person utan hans mått, hans internationella prestige och hans vana vid kontinental parlamentarisk praxis. In i det sista var det oklart om han skulle kunna väljas; han var dagen före assembléens början ännu ministerkommitténs ordförande och sålunda icke medlem av assembléen; ministerskiftet i Belgien förde i stället på hans plats van Zeeland, och Spaak övertog dennes plats i församlingen. Härmed var han den självskrivne presidentkandidaten.

Han kom som ledare till en församling, som ifråga om auktoritet och internationellt anseende aldrig torde ha sett sin like. I den återfunnos många av de personer, vilka under avgörande svåra år burit Europas öden på sina skuldror, främst naturligtvis och *facile princeps* Winston Churchill, men även andra som Paul Reynaud, Bidault, Macmillan, Maxwell Fife, Dalton, Lord Layton, Morrison, Whiteley m. fl. Inom särskilt den franska delegationen var inslaget av unga krafter starkt. Jämsides med de gamla parlamentariska veteranerna återfunnos där representanter för det Frankrike, som kommer, män, som ännu icke blivit internationellt kända, men av hög intelligens och redan med internationell erfarenhet som Bonnefous, Guy Mollet och Gaillard. Ett speciellt, man vore frestad att säga pittoreskt inslag, utgjordes av den irländska delegationen, mycket talför och ledd av de Valera. Den gamle revolutionären hade dock i sin apparition ingenting av upprorsmannen, stillsam i tal och gester som en svensk pastorsadjunkt eller pensionerad folkskollärare.

Svårigheterna att förutsäga hur Strassburgförhandlingarna skulle lyckas stodo i hög grad i samband med omständigheterna vid dess tillkomst. Den möttes icke av några förarbeten från den institution, som sammankallat assembléen—ministerkommittén. Delegationerna infunno sig till mötet utan att i sin hand ha emottagit ett tryckt papper angående innebörden av de frågor, vilka skulle behandlas. I detta konstaterande ligger ingen anmärkning; även ministerkommittén är en ny institution, som ännu saknade fasta former för sin verksamhet och ett fast sekretariat för frågornas behandling.

Situationen skulle lätt ha kunnat leda hela maskineriet i baklås därest icke Europarörelsen gjort ett betydande förberedande arbete, som kom assembléen till godo. Den beredning av ärendena, som i ett vanligt parlament äger rum inom regeringen, innan de föreläggas parlamentet, har denna gång ägt rum inom Europarådets instanser, dess ekonomiska Westminsterkonferens och dess juridiska sektion. Utan detta förberedande arbete hade förvisso assembléen aldrig kommit till så mognade resultat. I motsats till vad man kunde äga rätt att vänta, mottogs emellertid dessa förarbeten icke på alla håll med erkänsla; de föranledde i församlingen ett koleriskt utbrott av Dalton och en motion, som emellertid till ingenting föranledde. Man har, både formellt och reellt, svårt att förstå denna reaktion mot ett både nödvändigt och nyttigt arbete; egendomligt nog har emellertid, åtminstone på ett håll i svensk tidningspress givits uttryck åt liknande tankegångar.

I förhandlingarnas början trodde man, att de i hög grad skulle komma att domineras av frågan om Tysklands upptagande i Europarådet, och en ganska allmän uppfattning var rådande, att förslag härom skulle väckas så fort de omedelbart förestående valen i Tyskland givit vid handen, att förutsättningarna för ett samarbete med denna stat föreläge. Churchill bragte i ett tidigt anförande under allmän spänning denna fråga på tal. De tyska valen ägde rum under församlingens första dagar, Churchill lämnade samtidigt assembléen för att efter uppgift återkomma efter en vecka, som han skulle tillbringa på Rivieran. När tiden för Churchills återkomst närmade sig, meddelades att han insjuknat i en lätt förkylning, som förhindrade honom att på utsatt tid komma åter; ännu ett par dagar senare kom meddelandet att han återvänt direkt hem. Så hördes intet vidare om frågan om Tysklands upptagande i Europarådet.

Svårigheter hade uppkommit, som icke voro alldeles oförutsedda. Redan den gamle Herriot, som av ministerkommittén utsetts att inleda förhandlingarna vid öppningssammanträdet men som icke tillhörde församlingen, hade i sitt inledningsanförande gjort uttalanden i den riktning, att Tyskland måste positivt visa samarbetsvilja innan det kunde emotse upptagande i Europarådets krets och redan i anslutning till Churchills debattinlägg angavs från fransk sida som en förutsättning för Tysklands tillträde, att Saarfrågan bleve reglerad. Synbarligen tänkte man sig här Saarområdet intaget som en särskild stat vid sidan av Tyskland.

De motsättningar, som i denna fråga i realiteten föreligga,

kommo som sagt föga till uttryck vid assembléens fortsatta förhandlingar; de undvekos försiktigt som ett farligt undervattensskär, om vars tillvaro alla voro medvetna. Å andra sidan torde man även från fransk sida vara lika övertygad som något annat håll om nödvändigheten av att i det europeiska samarbetet medtaga Tyskland. I längden vore ett samarbete utan denna stats medverkan otänkbart, men den franska uppfattningen har svårt att frigöra sig från sin gamla fruktan för den potentiellt starkare grannen. Skulle det nuvarande tillståndet fortmeta en längre tid, måste det dock giva anledning till oro. Uppstå i Tyskland stämningar, som göra det likgiltigt till eller avogt mot samarbete med Västeuropa, har uppskovet visat sig ödesdigert. I själva verket sitter Tyskland inne med en nyckelposition; vilken utveckling händelserna där taga, är dess inlemmande i det västeuropeiska samarbetet en nödvändighet för dettas bestånd. De, som med ängslan notera tecknen på en ny tysk nationalism, som skulle göra Tyskland benäget att segla i egen sjö som ett evigt internationellt oroselement, borde vara mest angelägna att utan dröjsmål binda det vid Västeuropa i nära samarbete.

Den rådgivande församlingen hade vid sin tillkomst bundits av regler, som hindrade den handlingsfrihet och därför måste tynga dess arbetsmöjligheter. Det blev naturligt, att assembléen skulle se som en av sina första uppgifter att skaka av sig de hinder, som den kände mest besvärande. Ett av de viktigaste besluten blev att tillsätta fasta, under mellantiderna mellan de årliga sammanträdena arbetande kommissioner för behandling av de frågor, som kräva sådan behandling. Härtill kom ett beslut att tillsätta en permanent koordinationskommitté för att under ledning av assembléens president bearbeta kommissionernas beslut och sålunda förbereda programmet för kommande assembléer. Tillkomsten av en sådan kommitté har av många betraktats som ett betydelsefullt steg på utvecklingen mot något, som assembléen i en senare vidtagen resolution angav som målet för sin strävan: en överstatlig institution med klara befogenheter men begränsad verksamhetsfär, d. v. s. ett europeiskt regeringsorgan. Skapandet av ett sådant organ torde emellertid knappast av assembléens majoritet hava betraktats som en av de närmast liggande uppgifterna, och i den mån utvecklingen närmar sig förverkligandet av denna tanke ligger frågan öppen, huruvida detta organ skall sökas inom den krets, som representeras av ministerkommittén, eller inom assembléen.

De närmaste uppgifterna ligga på det ekonomiska och sociala

området. Tanken på ett europeiskt samarbete är ju nära förbundet med Marshallplanen. När den år 1952 upphör, måste de länder, som tillgodogjort sig denna hjälp, på något sätt vara rustade att hjälpa sig själva. Det är i medvetandet om att detta ej kan ske, om allt skulle fortgå i gamla hjulspår, vilka blivit allt djupare och äventyrliga, som samarbetstanken fått sin omedelbara groddmån. Europarådets kommission för ekonomiska frågor föreslog tillsättande av fyra särskilda utskott för behandling av de olika ekonomiska problem, som anmäla sig till lösning, och som främst syfta till skapandet av en gemensam europeisk marknad med successivt avlyftande av hinder för den intereuropeiska handeln och reglering av de europeiska valutorna. Uppenbart är även syftet att ett gemensamt europeiskt uppträdande utåt på det ekonomiska området skapa den styrka åt medlemsstaterna, som icke nu finnes, även om man kan ställa sig tvekande till tanken att en representation för assembléen skulle direkt taga upp denna fråga till förhandlingar med främmande makter.

En tredje viktig fråga, som behandlades, var tanken på en internationell konvention om de mänskliga rättigheterna och upprättandet av en domstol för dömande i brott mot dem. Assembléen antog ett detaljerat förslag, som emellertid avsetts bli föremål för vidare bearbetning innan det kan ratificeras. Förslaget innebär, att medlemsstaterna inbördes skulle förbinda sig att icke minska de medborgerliga friheter, som för närvarande funnos i varje stat, och att låta en internationell domstol döma, när fråga uppkommer om angrepp mot dessa rättigheter ägt rum. Härigenom skulle varje ansats till införande av totalitært statsskick hos en medlemsstat kunna kvävas i sin linda. Förslaget om en konvention till de mänskliga rättigheternas skydd är av stor principiell betydelse för Europasamarbetet, då det representerar den ideella sidan av en tanke, som i hög grad byggt på materiellt underlag. Det skapar den etiska grund som höjer och skänker mening åt vad som eljest vore endast en vanlig blockbildning. Som bevarare av den västerländska frihetskulturens grundprinciper träder genom den Europasammanslutningen på ett påtagligt sätt fram för mänskligheten.

Det har redan förut betonats, att några konkreta resultat, syftande till omedelbart realiserande, icke framgått av Strassburgförhandlingarna, och att det vore orimligt att kräva sådana av en institution, som ännu ej hunnit skapa någon utredningsapparat. En av församlingsorganens första uppgifter blir att skapa en så-

dan. Först vid kommande sessioner kunna, i den mån utredningsarbetet säkrats genom tillkomsten av en arbetsduglig stab av tjänstemän, de påtagliga resultaten att visa sig och det i större och större antal ju längre tid Europarådet fått att verka och finna sina arbetsformer.

Parlamentariskt sett stodo assembléens förhandlingar på en nivå, som antagligen aldrig uppnåtts av något nationellt parlament. Det torde icke ha varit möjligt att någonstädes eljest lyssna till en så koncentrerad rad av lysande politiska anföranden. Det är banalt att konstatera hurusom anföranden av personer, vilka äro hindrade att tala sitt modersmål, icke nå upp mot även ordnåra engelska och franska. Även för dem, som någorlunda flytande kunna prestera ett anförande på ett främmande språk, måste det brista i nyansering och ordval. Detta är en brist, som är oöverkomlig och som ej kan avhjälpas och den accentueras av den höga kvaliteten hos församlingens främste talare. Det vore emellertid knappast riktigt, att därav draga den slutsatsen att t. ex. de skandinaviska staternas inflytande skulle vara förminskat. Vad som från skandinaviskt håll anfördes i praktiska frågor föranledde i allmänhet beaktande. Särskilt Sverige gjordes vid ett par tillfällen till föremål för hyllningar, som, om de till fullo varit sakligt och ej partipolitiskt inspirerade, skulle fyllt samtliga svenskar med berättigad stolthet.

Partipolitiken fick i Strassburg ej det spelrum, som man kunde frukta. I början av assembléen samlades de socialdemokratiska ledamöterna till en sammankomst men någon blockbildning kom ej till stånd. Något liknande ägde även rum på liberalt håll. Från högerhåll var man mer återhållsam i känslan av att förhandlingarna skulle vinna mest på att icke följa snäva partilinjer. Man kan icke heller säga att partipolitiken behärskade förhandlingarna, även om den vid mer än ett tillfälle kom till tydligt uttryck, lika litet som att de dominerades av nationstillhörigheten. Motsättningarna gällde främst uppfattningar om takten för samarbetets utveckling, och här kunde utan svårighet tvenne riktningar klart urskiljas; skandinaverna och Englands Labour hörde till de mera återhållsamma, medan åter de franska socialisterna visade sig mest pådrivande. En säregen iakttagelse kunde göras, att i några frågor en fruktbarande samverkan etablerades mellan engelsk konservatism och fransk socialism å ena sidan mot fransk borgerlighet och engelsk labour å den andra.

Europarådets första sammanträde har varit en framgång för

Europatanken. De intresserade nationerna ha kommit varandra närmare i förståelsen för varandras synpunkter och önskemål och framför allt i känslan av samarbetets nödvändighet. Andan har varit god. Det är till ett kommande år som man kan vänta frukterna, ett år, som förvisso kommer att präglas av intensivt arbete för att frambringa praktiska resultat. Att de skola nås kräver medverkan av alla intresserade: regeringar, parlament och folkopinioner. Även Europarörelsen har här sin fortsatta uppgift som ett organ, vilket förbereder folkopinionen och väcker uppmärksamheten på de frågor, som kunna realiseras.

På folken själva beror om år 1949 kommer att stå som ett historiskt märkesår, inledande en ny och betydelsefull tidsperiod, eller om det skall framstå som symbol för ett fåfängt försök att i sista stund rädda vad som återstår av västerländskt område åt västerländsk odling.
